Ιουστινιανός Α΄ (527-565)

Σχεδιάγραμμα μελέτης · Ιστορία – Βυζαντινή περίοδος

Ένα κράτος · μία εκκλησία · μία νομοθεσία

1. Ποιος ήταν και τι ήθελε

- Ο **Ιουστινιανός Α΄** ήταν **αυτοκράτορας** του Βυζαντίου.
- Βασίλεψε από το **527** έως το **565**.
- Ήταν ένας από τους σημαντικότερους ηγέτες της πρώιμης βυζαντινής ιστορίας.
- Σύζυγός του ήταν η ικανότατη **Θεοδώρα**.

★ **Θυμάμαι:** Το πρόγραμμά του είναι τα «3 ΕΝΑ».

ΕΝΑ	Τι σημαίνει
Ένα κράτος	Ένας δυνατός αυτοκράτορας κυβερνά όλη τη χώρα.
Μία εκκλησία	Όλοι οι άνθρωποι να είναι Ορθόδοξοι χριστιανοί.
Μία νομοθεσία	Οι ίδιοι νόμοι για όλους, σε όλη την αυτοκρατορία.

2. Εσωτερική πολιτική (μέσα στο κράτος)

α) Η Στάση του Νίκα (532)

- **Ποιοι ξεσηκώθηκαν;** Οι **δήμοι του Ιπποδρόμου** (Πράσινοι και Βένετοι) και ο λαός της Κωνσταντινούπολης.
- **Τι ήταν οι δήμοι;** Έμοιαζαν με **αθλητικά σωματεία**, αλλά είχαν και **πολιτική δύναμη**.
- **Ποιος την έπαψε;** Ο Ιουστινιανός, μαζί με τη Θεοδώρα, με αποφασιστικότητα.
- **Αποτέλεσμα:** Η δύναμη του αυτοκράτορα **μεγάλωσε**. Η δύναμη των δήμων **μίκρυνε**.

β) Γαιοκτήμονες και αγρότες

- Με **αυστηρούς νόμους** περιόρισε τη δύναμη των **μεγάλων γαιοκτημόνων** (πλούσιοι με πολλά χωράφια) στις επαρχίες.
- Προστάτεψε τους **ελεύθερους αγρότες**.
- **Γιατί;** Επειδή οι αγρότες **πλήρωναν φόρους** και ήταν χρήσιμοι στο κράτος.

γ) Θρησκεία

- Ήθελε να επιβάλει την **Ορθοδοξία** σε όλη την αυτοκρατορία.
- Καταδίωξε τους οπαδούς των **αιρέσεων** και της **αρχαίας θρησκείας**.
- Έκλεισε τη **Νεοπλατωνική Ακαδημία** στην Αθήνα (**529**).

δ) Η νομοθεσία – το πιο διαρκές έργο του

- **Πρόβλημα:** Οι νόμοι ήταν πάρα πολλοί και έλεγαν διαφορετικά πράγματα. Έτσι η δικαιοσύνη δεν λειτουργούσε καλά.
- **Λύση:** Έβαλε μια **επιτροπή ειδικών** να ξαναδεί όλους τους νόμους (**κωδικοποίηση του Ρωμαϊκού Δικαίου**).
- Σε **5 χρόνια (529-534)** βγήκαν τα πρώτα 3 βιβλία. Οι Νεαρές ήρθαν μετά.

Μέρος	Τι περιέχει
1. Ιουστινιάνειος Κώδικας	Τους νόμους των αυτοκρατόρων πριν από τον Ιουστινιανό
2. Πανδέκτης	Γνώμες των Ρωμαίων νομικών
3. Εισηγήσεις	Βιβλίο για τους αρχάριους φοιτητές της Νομικής
4. Νεαρές (μετά το 534)	Νέοι νόμοι, γραμμένοι κυρίως στα **ελληνικά**, γιατί οι κάτοικοι της Ανατολής δεν καταλάβαιναν τα λατινικά

★ **Θυμάμαι:** Το **Ιουστινιάνειο Δίκαιο** έγινε η **βάση του Δικαίου της Νεότερης Ευρώπης**.

3. Εξωτερική πολιτική (οι πόλεμοι)

Στόχος: Να ξαναφτιάξει τη **Ρωμαϊκή Οικουμένη**, δηλαδή να πάρει πίσω τα εδάφη της Ρώμης στη **Δύση**.

Πού;	Εναντίον ποιου;	Πότε;	Τι έγινε;
Βόρεια Αφρική	Βανδαλικό Βασίλειο	533-534	Νίκη **εύκολα και γρήγορα**
Ιταλία	Οστρογοτθικό Βασίλειο	535-555	Νίκη, αλλά με **μακρούς και σκληρούς** πολέμους (20 χρόνια)
Ισπανία	Βησιγοτθικό Βασίλειο	–	Πήρε **μόνο τις ακτές** στα ΝΑ
Ανατολή	Πέρσες (βασιλιάς Χοσρόης Α΄)	συνθήκη 562	Οι Πέρσες πήραν πολλά εδάφη. Με τη **συνθήκη του 562** ήρθε ξανά ισορροπία.
Δούναβης και Χερσόνησος του Αίμου	Σλάβοι και άλλοι λαοί	–	Έχτισε **φρούρια** και έδωσε **πολλά χρήματα για ειρήνη**. Δεν σταμάτησε τις εισβολές.

Βυζάντιο και Περσία ήταν οι δύο **υπερδυνάμεις** της εποχής.

Τι έφεραν οι πόλεμοι;

Η πολιτική του ακολουθούσε τη ρωμαϊκή παράδοση και ήταν πολύ **φιλόδοξη**. Όμως ήταν **πάνω από τις δυνάμεις του κράτους**.

1. Οι ευρωπαϊκές επαρχίες έμειναν **χωρίς στρατό**.
2. Τα κρατικά ταμεία **άδειασαν** (ξοδεύτηκαν τα χρήματα).
3. Το Βυζάντιο **αδύναμωσε**.
4. Μετά τον θάνατό του, οι επόμενοι αυτοκράτορες **έχασαν εδάφη**.

4. Η Αγία Σοφία

- Είναι το **πιο λαμπρό κτίριο** της βυζαντινής τέχνης.
- Ακολουθεί έναν νέο ρυθμό: **βασιλική μετά τρούλου** (μακρόστενη εκκλησία με μεγάλο τρούλο πάνω).
- Αρχιτέκτονες: **Ανθέμιος** και **Ισίδωρος**.

★ **Θυμάμαι:** «**Α** και **Ι** έχτισαν την **Αγία Σοφία**» – Ανθέμιος και Ισίδωρος.

5. Λεξιλόγιο

Λέξη	Τι σημαίνει
δήμοι	Ομάδες του Ιπποδρόμου (Πράσινοι, Βένετοι), σαν αθλητικά σωματεία με πολιτική δύναμη
στάση	Εξέγερση, επανάσταση
γαιοκτήμονας	Αυτός που έχει πολλά χωράφια
αίρεση	Διδασκαλία που διαφέρει από την επίσημη διδασκαλία της Εκκλησίας
κωδικοποίηση	Οργάνωση των νόμων σε ένα τακτοποιημένο σύνολο
Νεαρές	Νέοι νόμοι
Ρωμαϊκή Οικουμένη	Όλα τα εδάφη που είχε κάποτε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία
τρούλος	Ο μεγάλος στρογγυλός θόλος στη σκεπή ενός ναού

6. Ελέγχω τι έμαθα

Τσεκάρω ✓ το κουτάκι όταν ξέρω την απάντηση.

- [ ] Πότε βασίλεψε ο Ιουστινιανός;
- [ ] Ποια είναι τα «3 ΕΝΑ» του προγράμματός του;
- [ ] Ποιοι ξεσηκώθηκαν στη Στάση του Νίκα και πότε;
- [ ] Γιατί προστάτεψε τους ελεύθερους αγρότες;
- [ ] Τι έκλεισε το 529 στην Αθήνα;

- [ ] Ποια είναι τα 4 μέρη της νομοθεσίας του;
- [ ] Γιατί οι Νεαρές γράφτηκαν στα ελληνικά;
- [ ] Ποια βασίλεια νίκησε στη Δύση;
- [ ] Ποια συνθήκη έκανε με τους Πέρσες;
- [ ] Ανέφερε 2 κακά αποτελέσματα των πολέμων του.
- [ ] Ποιοι ήταν οι αρχιτέκτονες της Αγίας Σοφίας;